

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

อ่าวปัตตานีเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่ง รอบๆ อ่าวมีปัจจัยหลายส่วนที่ทำให้ระบบนิเวศชายฝั่งที่มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ปริมาณน้ำจืดที่ไหลลงสู่อ่าวปัตตานีจากแม่น้ำ 2 สายหลัก คือ แม่น้ำปัตตานีและแม่น้ำยะหริ่ง (แม่น้ำยามู) ทำให้พื้นที่อ่าวมีสภาพทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ทำให้สัตว์น้ำ ภูเขาทะเล และสาหร่ายเจริญได้ดี และเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญในระบบนิเวศ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มีพื้นที่ทางทิศเหนือติดกับทะเล และอยู่ใกล้กับปากแม่น้ำปัตตานี ซึ่งในแต่ละปีแม่น้ำปัตตานีที่มีความยาวถึง 210 กิโลเมตร ได้พัดพาตะกอนลงสู่ทะเล ด้วยอิทธิพลของคลื่นลมและกระแสน้ำได้พัดพาดินตะกอนเข้ามาทับถมอยู่ตลอดเวลา จนกลายเป็นหาดโคลนตลอดแนวชายฝั่งของปากแม่น้ำปัตตานี การทับถมของตะกอนดังกล่าวทำให้มีการงอกของแผ่นดินใหม่ตามแนวชายฝั่ง ตลอดจนถึงหมู่บ้านบางปลาหมอ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีแนวชายฝั่งที่ติดทะเล 2 กิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2520 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีได้ริเริ่มทำการทดลองปลูกป่าชายเลนในบริเวณที่เป็นหาดเลนตะกอนดังกล่าว แต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการปลูก ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 -2527 การปลูกป่าชายเลนเริ่มประสบผลสำเร็จขึ้นระดับหนึ่ง ทางมหาวิทยาลัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปลูกป่าชายเลน และได้สนับสนุนงบประมาณการปลูกป่าชายเลน และการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบจนประสบผลสำเร็จในช่วงปี พ.ศ. 2532-2537 กล่าวได้ว่าชายเลนที่นำมาปลูกในระยะแรก ประกอบด้วยแสมทะเล แสมขาว แสมดำ โกงกาง โปรง ถั่ว ลำพู โดยทำการปลูกเป็นแถวสลับชนิดกันผลปรากฏว่า แสมทะเลกับโกงกางใบเล็กสามารถเติบโตได้ดีมาก ทำให้มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาแปลงปลูกป่าชายเลนของมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากว่า 30 ปี ป่าชายเลนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีได้ขยายพื้นที่เพิ่มขึ้น โดยธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง และสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้พื้นที่มากขึ้น มีสัตว์น้ำหลายชนิดเข้ามาหลบภัยและเลี้ยงดูตัวอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กุ้ง ปู และหอย ซึ่งยังไม่มีรายงานการศึกษาในพื้นที่ ดังนั้นการศึกษาองค์ประกอบ ชนิด และการแพร่กระจายของ กุ้ง ปู และหอย บริเวณป่าชายเลนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จึงมีประโยชน์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของ นักเรียน นักศึกษา บุคลากร อาจารย์ และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในการบริหารจัดการและใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์รวมทั้งการอนุรักษ์ ต่อไปในอนาคตอย่างยั่งยืน สามารถอธิบายระบบนิเวศป่าชายเลนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและยังเป็นฐานข้อมูลการศึกษาวิจัยในหัวข้ออื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหลากหลาย ชนิดและการแพร่กระจายของ กุ้ง ปู หอย บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นฐานสำหรับการทำวิจัยในหัวข้ออื่นๆ ต่อไป
3. เพื่อเป็นฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของ ป่าชายเลนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. ขอบเขตของงานวิจัย

- พื้นที่ศึกษา ป่าชายเลน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- ชนิดของสิ่งมีชีวิต
  1. กุ้ง
  2. ปู
  3. หอย
- การจำแนกสิ่งมีชีวิต จำแนกโดยการใช้คู่มือจัดจำแนก
- ระยะเวลาศึกษา 1 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2554 ถึง 31 ธันวาคม 2554

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับระบบนิเวศและความหลากหลายชนิดของสิ่งมีชีวิตบริเวณป่าชายเลนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งเป็นป่าที่มีการปลูกทดแทน
2. ได้ตัวอย่างสิ่งมีชีวิต เพื่อไว้ศึกษาข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของ ป่าชายเลนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ได้ฐานข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในหัวข้ออื่นๆ ต่อไป

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งเป็นฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของ กุ้ง ปู และหอยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการและอนุรักษ์ต่อไป

5. หน่วยงานที่สามารถนำผลงานไปใช้ประโยชน์

1. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
2. มหาวิทยาลัยอื่นๆที่มีการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศและป่าชายเลน
3. กรมประมง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ส่วนราชการท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน เช่นหมู่บ้านประมง เป็นต้น